

Social Cohesion and Development

Vol 4, No 2 (2009)

The gender dimension of public policies

Μαρία Στρατηγάκη (επιμ.), Πολιτικές ισότητας των φύλων. Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και εθνικές πρακτικές, Έκδοση Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ) και Gutenberg, Αθήνα 2008

Κούλα Κασμάτη

doi: [10.12681/scad.9546](https://doi.org/10.12681/scad.9546)

Copyright © 2016, Κούλα Κασμάτη

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κασμάτη Κ. (2016). Μαρία Στρατηγάκη (επιμ.), Πολιτικές ισότητας των φύλων. Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και εθνικές πρακτικές, Έκδοση Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ) και Gutenberg, Αθήνα 2008. *Social Cohesion and Development*, 4(2), 223–225. <https://doi.org/10.12681/scad.9546>

Μαρία Στρατηγάκη (επιμ.), *Πολιτικές Ισότητας των φύλων. Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και εθνικές πρακτικές*

Έκδοση Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής
(ΚΕΚΜΟΚΟΠ) και Gutenberg, Αθήνα 2008

Το ερευνητικό πρόγραμμα EQUAPOL χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ και αφορούσε τις «δημόσιες πολιτικές για την Ισότητα των Φύλων: Μια συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων». Ήταν ένα διακρατικό πρόγραμμα στο οποίο έλαβαν μέρος οκτώ ευρωπαϊκές χώρες (Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Λιθουανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο). Για την Ελλάδα την επιστημονική ευθύνη είχε η επίκουρη καθηγήτρια Μαρία Στρατηγάκη και φορέας υλοποίησης του προγράμματος αυτού είχε το Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ) του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου. Από την έρευνα αυτή προέκυψαν συγκριτικά αποτελέσματα που εντοπίζουν τις διαφορές πολιτικών στη διάσταση του φύλου στις χώρες που συμμετείχαν σ' αυτό το πρόγραμμα. Αυτά έχουν αποτυπωθεί σε πολλές εκθέσεις και εκδόσεις και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Στο πλαίσιο του προγράμματος EQUAPOL το ΚΕΚΜΟΚΟΠ οργάνωσε τον Νοέμβριο του 2004 συνέδριο με θέμα «Οι Ευρωπαϊκές πολιτικές για την Ισότητα των Φύλων: πρόοδος σε δύσκολους καιρούς». Τις εισηγήσεις αυτού του συνεδρίου περιλαμβάνει η παρούσα έκδοση. Οι εισηγήτριες-συγγραφείς εκπροσωπούν τις χώρες: Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία και Νορβηγία και οι θεματικές τους αφορούν περιοχές πολιτικών για την ισότητα των Φύλων στους χώρους της οικονομίας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων καθώς και των δημοσίων πολιτικών σε επίπεδο διακρατικών συγκρίσεων. Θεωρήθηκε, ωστόσο, σκόπιμο να εμπλουτιστεί η έκδοση αυτή με κείμενα που αφορούν θέματα πολιτικών ισότητας των φύλων στη χώρα μας όπως είναι: πολιτικές απασχολήσεις και πολιτικές ισότητας των φύλων, πολιτικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία, πολιτικές για την ισότητα των φύλων στο χώρο της εκπαίδευσης και της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Ακόμη μια ευρύτερη εξήγηση των ευρωπαϊκών αρχών για την ισότητα των φύλων στην Τουρκία θέτει τη θέση της γυναίκας στη γειτονική χώρα και μάλιστα διαχρονικά.

Η έκδοση χωρίζεται σε δύο μέρη: Στο πρώτο μέρος οι εργασίες επικεντρώνονται στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις των πολιτικών ισότητας. Πιο συγκεκριμένα. Η εισήγηση της Μαρίας Στρατηγάκη «1957-2008: πενήντα χρόνια πολιτικής ισότητας στην ΕΕ. Μια κριτική ανασκόπηση» αναφέρεται στο νομοθετικό πλαίσιο της ισότητας και στα πεδία άσκησης της πολιτικής καθώς και στους θεσμικούς μηχανισμούς που αναπτύχθηκαν για να υποστηρίξουν την ευρωπαϊκή πολιτική στη διάρκεια των 50 αυτών χρόνων. Η Emanuela Lombardo από την Ισπανία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο επιχειρήθηκε η ένταξη της ισότητας των Φύλων στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο Σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η ένταξη της ισότητας στα δύο κοινοτικά κείμενα είναι ελλιπής. Η Elisabeth Villagómez (εμπειρογνώμων στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών) αναλύει την έννοια της ένταξης στη διάσταση του φύλου στα δημόσια οικονομικά έτσι όπως έχει αναπτυχθεί θεωρητικά και επιχειρηθεί να εφαρμοσθεί στην πράξη στον ΟΗΕ και σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Γαλλία, Σουηδία κ.ά.). Από την ανάλυση προκύπτει ότι με την Ισότητα των Φύλων ενισχύεται η διαφάνεια και

η αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής. Η Καίτη Παπαρήγα-Κωσταβάρα στην εισήγηση της «Διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών: ενδοοικογενειακή βία και διεθνική σωματεμπορία», κάνει διάκριση ανάμεσα στη βία στην οικογένεια και στη βία στην κοινωνία και εξετάζει κριτικά τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε συνάρτηση με το διεθνές πλαίσιο του ΟΗΕ αλλά και με την κατάρτιση που επικρατεί στην Ελλάδα. Η εισήγηση «Οι επιδράσεις της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ισότητας των Φύλων στα κράτη μέλη: Τα αποτελέσματα του προγράμματος EQUAPOL» της Mary Braithwaite (από την Αγγλία) επικεντρώνεται στην παρουσίαση των κυριότερων αποτελεσμάτων του προγράμματος EQUAPOL για τις πολιτικές ισότητας στις οκτώ ευρωπαϊκές χώρες και αναλύει τις επιδράσεις της ΕΕ στις εθνικές πολιτικές στο θεσμικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς των φορέων της ισότητας των φύλων.

Το δεύτερο μέρος της έκδοσης αφιερώνεται στις εθνικές πρακτικές των διαφόρων χωρών για την ισότητα των φύλων τόσο στις οκτώ χώρες της ΕΕ όσο και σε δύο χώρες την Τουρκία και την Νορβηγία που δεν είναι μέλη της ΕΕ. Η Mary Daly από τη βόρεια Ιρλανδία με την εισήγηση της «Διακρατικές συγκρίσεις ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου στις δημόσιες πολιτικές: Τα αποτελέσματα του προγράμματος EQUAPOL» ασχολείται με τα αποτελέσματα του EQUAPOL και ιδιαίτερα με την πρόσληψη της έννοιας και τα μοντέλα ένταξης της ισότητας σε εθνικό επίπεδο. Και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εφαρμογή των ευρωπαϊκών κατευθύνσεων σ' αυτόν τον τομέα είναι αργή, άνιση και αποσπασματική. Η Anne Havnøg στην εργασία της «Η ένταξη της διάστασης του φύλου στις δημόσιες πολιτικές: Η περίπτωση της Νορβηγίας» υποστηρίζει ότι η πολιτική βούληση αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα επιτυχίας ένταξης της ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές σύμφωνα με τις εμπειρίες της από τη χώρα της τη Νορβηγία. Η Άννα Καραμάνου με την εισήγηση της «Ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας και η επίδρασή του στη θέση των γυναικών: Από τον κεμαλικό εκσυγχρονισμό στο πολιτικό Ισλάμ» επισημαίνει ότι οι μεταρρυθμίσεις του Κεμάλ και ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας ωφέλησαν μεγάλες ομάδες γυναικών καθώς χειραφετήθηκαν και συμμετέχουν πλέον ενεργά στην οικονομική και πολιτική ζωή. Ωστόσο δεν έχει παρουσιαστεί ουσιαστική απελευθέρωση των γυναικών από την ισλαμική και πατριαρχική κουλτούρα που δημιουργεί διακρίσεις σε βάρος τους. Η Μαρία Καραμεσίνη επικεντρώνεται στην «Ισότητα των φύλων στην απασχόληση» και αποτιμά τις πολιτικές της τελευταίας δεκαετίας στην Ελλάδα. Ειδικότερα αναλύει και αξιολογεί την ισότητα των φύλων στο πλαίσιο τεσσάρων κατηγοριών πολιτικών παρεμβάσεων: Των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας, της πολιτικής αμοιβών και επαγγελματικής εξέλιξης, της πολιτικής συμφιλίωσης οικογένειας και εργασίας και των πολιτικών προώθησης της ευελιξίας. Η Μαρία Στρατηγάκη στο τελευταίο κεφάλαιο της έκδοσης «Η ένταξη της ισότητας των φύλων στην πολιτική για την εκπαίδευση και την ασφαλιστική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα» αποτιμά την ένταξη της ισότητας στα δύο αυτά πεδία και αξιολογεί τις ευκαιρίες και τα εμπόδια που αντιμετώπισαν στην Ελλάδα οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις για την ισότητα των φύλων.

Από την επιγραμματική παρουσίαση των θεμάτων που πραγματεύεται η έκδοση αυτή προκύπτει μια ιδιαίτερα πλούσια θεματολογία για τις πολιτικές ισότητας των φύλων. Ασφαλώς το θέμα δεν εξαντλείται σε όσα περιλαμβάνει αυτό το βιβλίο αλλά ωστόσο παρουσιάζονται ενδιαφέρουσες πτυχές των πολιτικών ισότητας. Η συγκριτική διάσταση ακόμη που επιχειρείται σε ορισμένα κείμενα δείχνει ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ και ασφαλώς παρέχει χρήσιμα στοιχεία σε όσους βρίσκονται σε κέντρα λήψεως αποφάσεων για την ισότητα των φύλων.

Ένα ακόμη σημείο πρέπει να τονιστεί: Τα διακρατικά ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ -όπως το πρόγραμμα EQUAPOL- δίνουν την ευκαιρία όχι μόνο να διερευνηθούν συγκεκριμένα θέματα που είναι σημαντικά για τη χώρα μας αλλά δίνουν και τις ευκαιρίες για

άλλες δράσεις όπως είναι η οργάνωση ημερίδων και συνεδρίων, όπου γίνεται ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών και πεδίο για συγκρίσεις, καθώς και η έκδοση και διάδοση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών πρωτοβουλιών προς το κοινωνικό σύνολο. Σ' αυτό το σημείο το ΚΕΚΜΟΚΟΠ έχει ουσιαστική συμβολή στη διερεύνηση σημαντικών θεμάτων της ελληνικής κοινωνίας καθώς έχει λάβει μέρος σε πολλά προγράμματα και τα ευρήματά τους έχουν αποτυπωθεί σε πολλές εκδόσεις και άρθρα στη χώρα μας και το εξωτερικό.

Κούλα Κασιμάτη
Πάντειο Πανεπιστήμιο

**Έρα Έμκε Πουλοπούλου,
Η Μεταναστευτική πρόκληση**

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2007

Κατερίνα Βασιλικού,

Γυναικεία μετανάστευση και ανθρώπινα δικαιώματα:

**Μια βιογραφική έρευνα για τις οικιακές βοηθούς
από τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη**

Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα, 2007

Στην εποχή μας το ζήτημα της γυναικείας μετανάστευσης αναδεικνύεται ολοένα και περισσότερο σε κεντρικό θέμα. Σε αντίθεση με προηγούμενες περιόδους όπου οι μετανάστριες αποτελούσαν περιφερειακό αντικείμενο επιστημονικής διερεύνησης, στα πλαίσια των μεταναστευτικών σπουδών, τα τελευταία χρόνια τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα εμφανίζεται η γυναικεία μετανάστευση ως ένα αυτόνομο πεδίο έρευνας με ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούνται από αυτά της εν γένει μεταναστευτικής κίνησης. Στα πλαίσια αυτού του προβληματισμού, εντάσσονται τα βιβλία «*Η Μεταναστευτική Πρόκληση*» της Έρας Έμκε Πουλοπούλου και το βιβλίο της Κατερίνας Βασιλικού, «*Γυναικεία Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα: Μια Βιογραφική Έρευνα για τις Οικιακές Βοηθούς από τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη*».

«*Η Μεταναστευτική Πρόκληση*» επιχειρεί να παρουσιάσει το φαινόμενο της μετανάστευσης υπό το πρίσμα πολλών και διαφορετικών παραγόντων. Μέρος αυτής της ευρύτερης ανάλυσης αποτελεί και η παρουσίαση της γυναικείας μετανάστευσης δίνοντας έμφαση στη μακρο-κοινωνιολογική προσέγγιση. Η «*Γυναικεία Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα*» είναι μια ανάλυση που εξετάζει στο μικρο-επίπεδο την περίπτωση των οικιακών εργατριών οι οποίες και αποτελούν ένα πολυάριθμο και ιδιόμορφο εργατικό δυναμικό. Τα δύο αυτά βιβλία συνθέτουν μια εικόνα της ελληνικής συνεισφοράς στον διεθνή ακαδημαϊκό διάλογο γύρω από τη γυναικεία μετανάστευση.

Το βιβλίο της Έμκε – Πουλοπούλου επιχειρεί να παρουσιάσει την μετανάστευση από διάφορες οπτικές γωνίες. Σε μακρο επίπεδο από την πλευρά της οικονομίας, της κοινωνίας και πολιτισμού της χώρας υποδοχής ή προέλευσης. Ενώ σε μικρο επίπεδο από την πλευρά κοινωνικών, οικονομικών, πολιτισμικών καταστάσεων που αντιμετωπίζουν τα ίδια τα άτομα, μετανάστες ή γηγενείς. Το φαινόμενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες και διαφορές με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ομοιότητες περικλείονται κυρίως στην τάση των μεταναστευτικών ρευμάτων να αποτελούνται όλο και περισσότερο από γυναίκες και στις νομικές